

Predlozi u vezi sa lečenjem, negom i rehabilitacijom ljudi, korisnika droga u kontekstu pandemije COVID-19

Doprinos zdravstvenom osiguranju zemalja i zajednica

Koronavirusna bolest 2019 (COVID-19) je respiratorna bolest koju izaziva virus teškog akutnog respiratornog sindroma *coronavirus 2* (SARS-CoV-2). Bolest se odlikuje infekcijom respiratornih organa sa simptomima u rasponu od blage prehlade/oboljenja sličnih gripu do ozbiljnih zdravstvenih problema. Simptomi obično uključuju groznicu, kašalj, bol u grlu i kratak dah. Takođe, primećeni su i bolovi u mišićima i umor.

Svetska zdravstvena organizacija (SZO) objavila je 11. marta 2020. godine da aktuelna epidemija COVID-19 predstavlja pandemiju¹. Iako je bolest COVID-19 obično lako oboljenje i većina ljudi se oporavi brzo, može predstavljati veoma ozbiljno oboljenje određenim grupama ljudi, kao što su starije osobe i osobe sa poremećajima imuniteta ili drugim pridruženim hroničnim bolestima (komorbiditetima).

Pandemije i zdravstvene pretnje poput trenutne epidemije COVID-19 mogu odneti mnogo života i predstavljati dodatne rizike za globalnu ekonomiju i celokupnu sigurnost i stabilnost. Osiguravanje stalnog pristupa zdravstvenoj zaštiti tokom pandemije, uključujući usluge za osobe koje koriste droge i lečenje zavisnosti od korišćenja droga, su ključni ne samo za zaštitu zdravlja već i za za sigurnost i stabilnost populacije.

Zavisnost od korišćenja droga često je praćena drugim, somatskim (telesnim) poremećajima zdravlja, kao što su HIV/AIDS, hepatitis B i/ili C i tuberkuloza, plućne ili kardiovaskularne bolesti, moždani udar, rak, povrede i traume, pored drugih poremećaja zdravlja. Štaviše, osobe sa poremećajem upotrebe supstanci, posebno oni koji injektiraju droge, mogu imati oslabljen i/ili oštećen, i samim tim ugrožen imuni sistem. Konačno, stigma i diskriminacija povezana sa upotrebom droga i zavisnošću od upotrebe droga često imaju kao posledicu ograničen pristup osnovnim životnim resursima poput mesta stanovanja, zaposlenja, zdravstvene zaštite i socijalne podrške. Zbog svih ovih razloga, korisnicima droga i licima sa zavisnošću od upotrebe droga, može biti teže da se zaštite i oni, posebno, mogu biti u riziku od razvoja COVID-19.

Stoga je i u vreme krize važno osigurati kontinuitet odgovarajućeg pristupa ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite za ljude koji koriste drogu i lica sa zavisnošću od upotrebe droga i kontinuirano pružanje neophodne nege kao što je opisano u Međunarodnim standardima za lečenje zavisnosti od upotrebe droga (UNODC/SZO, 2020) u najvećoj mogućoj meri. Ovo uključuje takozvane "usluge niskog praga", koje pred korisnike postavljaju minimalne zahteve (bez obaveze da prestanu koristiti droge), kao i psihosocijalni tretman i farmakološki tretman u različitim uslovima i prostorima.

To je takođe u skladu sa značajnim ovlašćenjima država članica Ujedinjenih Nacija koje su se Agendom 2030, između ostalog, obavezale na zdravstvenu negu za svo stanovništvo, ne ostavljajući nikoga po strani, i naglasile potrebu zaštite zdravlja, sigurnosti i blagostanja svih pojedinaca, porodica, grupa u povećanom riziku, zajednica i društva u celini u završnom dokumentu Posebne sednice Generalne skupštine UN održane 2016. godine posvećene problemima sa drogom u svetu.

U kontekstu navedenog, predlaže se da države članice i njihovi sistemi i servisi za lečenje, negu i rehabilitaciju, pripreme planove kojima bi se osigurao kontinuitet brige o ljudima koji koriste droge i licima zavisnim od upotrebe droga, imajući u vidu sledeće zadatke i obaveze.

Omogućiti stalan pristup servisima

Obezbedite stalni pristup servisima čak i posebno u doba krize; pripremite planove za kontinuirano pružanje usluge, pobrinite se da se opšte preporuke prevencije respiratornih zaraznih bolesti poštuju i da se sprovede posebne smernice za pacijente sa COVID-om 19.

Obezbediti sigurnost i zaštitu osoblja i pacijenata pri korišćenju usluga u servisima

Organizujte servise na način da se blizak kontakt sa ljudima ili bilo koji drugi oblik socijalnog okupljanja svede se na minimum. Na primer, čekaonice i redove u ambulancama će možda biti neophodno drugačije organizovati, dok je kod već hospitalizovanih osoba neophodno primenjivati sve mere za smanjenje širenja virusa, uz obezbeđivanje kontinuirane propisane nege. Obučite osoblje, uključujući i terenske radnike, o merama prevencije COVID-19 i opremite ih neophodnom zaštitnom opremom.

Održavati čistoću i higijenu servisnih prostorija

Pridržavajte se uputstva SZO koja uključuju: da se površine i predmeti redovno brišu dezinfekcijskim sredstvom; da osoblje i osobe koji koriste servise redovno i temeljno peru ruke; da su na uočljivim mestima u prostorijama dostupna sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola; da se dozatori redovno dopunjavaju; da su na vidnom mestu okačeni posteri koji promoviraju higijenu ruku; da se obezbedi da osoblje i osobe koji koriste servise imaju pristup mestima gde se ruke mogu oprati vodom i sapunom.

Deliti informacije i sredstva za ličnu zaštitu u svakoj mogućoj prilici

Poštujte uputstva SZO za pružanje informacija o merama zaštite i delite korisnicima servisa osnovne higijenske potrepštine za zaštitu od virusa, pre svega sapun². Savetujte ljude da se ne okupljaju koliko god je to moguće, ističući da je to opasno za njih same i za druge. Obavestite osoblje korisnike servisa da, ako se COVID-19 pojavi u njihovoj zajednici, svako, čak i sa blagim kašljem ili niskom temperaturom (37,3°C ili višom), treba da ostane kod svoje kuće.

Obezbediti kontinuitet pružanja "usluga niskog praga"

Podelite nalokson ljudima kod kojih postoji verovatnoća da se nađu u prisustvu osobe koja se predozirala opioidima, uključujući same korisnike opioida, radnike na terenu i osobe koje su zadužene za primarno i hitno reagovanje pri predoziranju opioidima; uvećamo delite sterilan pribor osobama koje injektiraju drogu kako bi izbegli korišćenje istog pribora od strane više osoba; organizujte kontinuiranu vršnjačku edukaciju putem komunikacije na daljinu.

Obezbediti kontinuitet farmakološke terapije

Sprovedite mere stalnog pristupa svim neophodnim lekovima, uključujući: obnavljanje zaliha, dostavu na kućnu adresu, korišćenje određenih lekova u kućnim uslovima, izdavanje recepata za dužim rokom važenja i propisivanje lekova za duži vremenski period.

- ▶ Nalokson mora biti dostupan na licu mesta i dostupan ljudima koji koriste opioide i/ili osobama kod kojih postoji verovatnoća da se nađu u prisustvu osobe koja se predozirala opioidima.
- ▶ Kada se radi o zamenskoj terapiji opioidnim agonistima metadonom i buprenorfinom (uključujući i buprenorfin sa produženim dejstvom, ako je dostupan) povećajte broj pacijenata koji ispunjavaju uslove za uzimanje terapije kod kuće, omogućite im zalihe doza za najmanje dve nedelje; unapred pripremite doze za svakog pacijenta što će smanjiti vreme čekanja na podelu propisane terapije; i unapred zakažite vreme preuzimanja propisane terapije da bi se smanjio dnevni broj pacijenata koji dolaze u servise.
- ▶ Ako se korisnici opredele da prestanu uzimati drogu, osigurajte im pristup zamenskim lekovima.
- ▶ Obezbedite stalni pristup simptomatskoj terapiji i lekovima za lečenje pridruženih zdravstvenih poremećaja (komorbiditet).
- ▶ Za određene visoko motivisane osobe koje su zavisne od upotrebe opioida ili na mestima gde terapija opioidnim agonistima nije dostupna, razmotrite pristup naltreksonu za prevenciju recidiva.

Obezbediti kontinuitet psiho-socijalnih terapija

Ako dođe do obustave pružanja terapije, uključujući grupnu terapiju, razmotrite mogućnost sprovođenja terapija kontaktom na daljinu³ (npr. telefonom ili internetom)^{4,5} i/ili na individualnoj bazi kako bi se pacijentima pružila neophodna nega i podrška.

Pružiti podršku beskućnicima, uključujući osobe sa zavisnošću od upotrebe droga

Obezbedite im smeštaj, imajući u vidu smernice za neophodnost poštovanja socijalne distance ako je moguće; distribuirajte opremu za zaštitu i higijenu kad je to moguće i osigurajte pristup i sprovođenje osnovnih mera prevencije preporučenih od strane SZO.

Ni pod kojim uslovima nikome ne sme biti uskraćen pristup zdravstvenoj zaštiti na osnovu činjenice da oni koriste drogu!

Obezbedite pristup respiratornoj potpori, uključujući intenzivnu negu ako je potrebno, osobama koje koriste drogu i zavisni su od upotrebe droga, bez diskriminacije. Imajte na umu da bi osobe zavisne od upotrebe droga koji se još ne leče mogle biti zainteresovane da započnu terapiju u ovom kriznom vremenu i pripremite se za pružanje podrške u što kraćem roku. U tu svrhu, centri za lečenje zavisnosti od upotrebe droga treba da uspostave odvojene trijažne službe koje će se baviti pitanjima u vezi sa COVID-19 i terapijom odvikavanja bez odlaganja.

Iako su vremena teška, krizna, poput trenutne pandemije, ona su još jedna prilika da poštujemo univerzalne ljudske vrednosti i ujediniemo naše napore i snage kako bismo zajedno radili na istom cilju da ne ostavimo nikoga po strani, uključujući osobe koji koriste drogu, lica sa zavisnošću od upotrebe droga i njihove porodice.

¹-<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--25-march-2020>

²-<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

³-https://www.unodc.org/documents/17-01904_Rural_treatment_ebook.pdf

⁴-<https://www.cms.gov/newsroom/fact-sheets/medicare-telemedicine-health-care-provider-fact-sheet>

⁵-https://www.unodc.org/documents/17-01904_Rural_treatment_ebook.pdf

UNODC
United Nations Office on Drugs and Crime

mladiuriziku.rs
toc.rs
dpnsee.org